

Vårt sätt att leva tillsammans kommer att ändras. Tankar om rödgrön förändring

Referat från ”släppsamtal” i ABF-huset 26/4 2010 med Kajsa Borgnäs, Aron Etzler, David Jonstad och Stina Oscarsson. Kommentator Eva Franchell.
Samtalsledare: Daniel Suhonen.

Vad innebär det rödgröna projektet? Det var den övergripande frågan när den nya antologin ”Vårt sätt att leva tillsammans kommer att ändras” presenterades på måndagskvällen. Antologin innehåller ett drygt trettiotal bidrag av aktiva inom socialdemokratin, vänstern och miljöpartiet som här söker efter vad som förenar dem men utan att förlora sina speciella särdrag. Antologin har redigerats av John Hörquist, Daniel Suhonen och Kristina Tysk, verksamma inom vänsterns tankesmedja CMS, SSU:s tidskrift Tvärdrag och den gröna Tankesmedjan Cogito.

Kvällen inleddes med att **Jenny Wrangborg**, kallskänka och poet som snart utkommer med sin första diktsamling, ”Kallskänken” på Kata förlag, läste den dikt som gett antologin sitt namn och som inspirerats av Göran Sonnevis dikt ut samlingen ”Det omöjliga” från 1975, den som börjar ”Vårt sätt att leva kommer att förändras.../Nu öppnar sig chansen till ett annat sätt att leva/Ska vi ta den/Ska vi se den klart i ögonen/Jag tror att chansens springa är mycket liten/Den lyser vid tröskeln till en stängd dörr, som kan öppnas/ Den kan bara öppnas, av många människor tillsammans”.

Jenny Wrangborg spinner vidare på Sonnevis tema och skriver bl a: ”tillväxtens skugga, faller allt längre nu/ över brinnande skogar,/ tempot i arbetslivet,/ flyktingströmmarna/ här går påsar med människor i händerna/ upp från ännu ett köpcentrum/ vårt sätt att leva måste förändras”. I sin dikt berörde hon flertalet av de ämnen som sedan togs upp i de olika inläggen. Snart kommer frågeställningarna att distribueras i femhundra tusen utskick, inklusive studiehandledning, över hela landet. För det rödgröna samarbetet har kommit loss och är på väg att bli en folkrörelse, det var innebörden av **Daniel Suhonens** inledningsord, där han citerade ur boken att först kom ropet från maskinhallarna – arbetarrörelsens första steg – och nu var det dags för det andra, om de grundläggande livsbetingelserna, där röda och gröna måste samverka för en hållbar utveckling. Första talaren, **Kajsa Borgnäs**, ordförande för s-studenterna tog upp tre iakttagelser. 1) vantrivseln i civilisationen som hon ville formulera som en fråga: varför vantrivs vi fast vi har det så bra? Vad är det som fattas? 2) Marknaden är en ideologi som bygger på en falsk och torftig människosyn om ”rational man”, en typ som inte existerar i sinnevärlden där människor när försedda med kropp och känslor, 3) behovet av att utveckla demokratin, att få det politiska, och inte bara det ekonomiska, hjulet att snurra. Det är inte bara fråga om finanskris utan vi är på väg att förstöra vår planet, sade hon, och pläderade för klass/kön/sammanhang återigen måste behandlas tillsammans, detta genom ett återuppväckande av demokratin.

David Jonstad, redaktör för kilmatmagasinet Effekt, talade om att tillväxten blivit ett surrogat för jämlikhet men att denna tillväxt, som är helt beroende av energitillgången, inte kommer att kunna fortsätta – vi måste alltså lära oss leva på ett annat sätt och för att denna omvandling ska kunna ske i ordnade former måste jämlikheten och rättvisan styra utvecklingen. Han menade att tillväxten i själva verket gör oss fattigare, genom den förstörelse som den innebär av ändliga resurser. I förlängningen leder denna utveckling till kollaps. Alla partier bekänner sig numera till en sorts eko-modernism, sade han, men tilltron till teknikutveckling i kombination med moralism över konsumtionsvanor trodde han inte på – det är mycket större förändringar som måste till om vi ska lyckas ta oss ur ”tillväxtens skugga”.

Aron Etzler, chefredaktör för Flamman och författare till Trondheimsmodellen om den fackligt-sociala utvecklingen i Norge, talade om den epokgörande betydelsen av det rödgröna samgåendet samtidigt som levererade en känga till alliansens ”släktfoto” där motsättningarna döljs bakom leendena. Liksom flera andra talare anknöt han till globaliseringsrörelsen Attac som under sin korta

existens ändå gjorde det möjligt för miljörörelsen och vänsterrörelsen att mötas under ömsesidig respekt. Genom att sammanföra frågorna om jämlikhet och energi var den gröna vänstern nu på rätt väg mot lösningen på samtidens mest brännande problem: ojämlikheten och miljöförstörelsen.

Stina Oscarsson, konstnärlig ledare på Orienteatern och kvinnan bakom maratonsamtalet om miljö och rättvisa på Orienteatern under kulturnatten nyligen, som höll på att spränga väggarna, inledde med att åberopa det lilla bergslandet Bhutans alternativ till BNP, nämligen BNL, uttytt bruttonationallycka, som ett mått på befolkningens välbefinnande. Det borde införas även i vår del av världen, ansåg hon. Vad det gäller är ju möjligheten att vara människa, som hon uttryckte det, alltså inte egentligen tillväxt och konsumtion. Och hon talade om tillvaron "efter tillväxten" då också kulturpolitiken skulle komma att prioriteras på ett helt annat sätt än nu då även kulturen håller på att bli en fråga för marknaden.

Eva Franchell, en gång nära vän till Anna Lindh och författare till boken "Väninnan", numera ledarskribent på Aftonbladet, instämde i betydelsen av att få det politiska hjulet att snurra på nytt – något som kanske hade skett nu genom förslaget om folkomröstning om Förbifarten, denna förbindelse mellan två Ikeavaruhus – och hon instämde även i kulturens betydelse. Hon åberopade erfarenheterna från Vietnamrörelsen och almstriden och efterlyste mer fest, musik och dans i den nya rörelsen – det var avgörande för framgången, menade hon. Någon i publiken framhöll senare att det var just den ständiga jämförelsen med 68 som hämmat utvecklingen "vi har alltid fått veta att vi inte varit lika bra!", men denna anspelning på generationsmotsättningar ("vi måste skynda oss innan 40-talisterna lägger beslag på den energi som finns kvar") försvann när den 70-åriga Anita Persson i publiken pläderade för dans som i Brasilien, varifrån hon just hemkommit. Där inleds varje möte med dans! I likhet med Kajsa Borgnäs talade hon sig varm för "kroppen", dvs vi är inte bara intellektuella tänkare och politiken är inte bara debatt och maktkamp utan mänskliga möten.

Stina Oscarsson höll med, samtidigt som hon betonade att kulturpolitiken halkat efter, något som nu Orienteatern var i full färd med att försöka ändra på. Vi kommer att göra en gigantisk manifestation i Almedalen, berättade hon, och nu har 14, 15 nya grupper, inklusive fackföreningar, anslutit sig till hennes skuggutredning för kultur, som lanserades samtidigt med den officiella kulturutredning förra året. Eva Franchell instämde, som "politiskt pr-proffs" och underströk att det var viktigt att visa makthavarna att man har roligare än de. Fast då måste rörelsens eget gamla garde sluta att klappa oss på axeln, dvs krama och slå ihjäl oss på samma gång, inföll Olav Fumarola Unsgaard, en av bokens författare.

Dock pågår en förändring, framhöll Kajsa Borgnäs. Både debatten och partiledarna har förändrats sedan förra valet, sade hon. Då pratade man om fusket i försäkringssystemet, det gör man inte längre, nu är det faktiskt ansvaret för de arbetslösa som är den stora frågan. Och Aron Etzler betonade att folkomröstningen om Förbifarten aldrig hade kunnat drivas igenom under Göran Perssons tid.

David Jonstad berättade att mängder av lokala omställningsgrupper under rubriken "Omställning Sverige" bildats över hela landet och Stina Oscarsson beskrev rekryteringen av de 150 barn som medverkar i barnkorståget på Orienteatern, som hon bedrivit i olika förorter, och hur detta lett till att barn från Fittja nu pratar med barn från Danderyd och att en muslimsk flicka kunde ses pussa en svensk kille – medan i utgångsläget frågan var om det fanns någon agent för Idol med och om man kunde få träffa Mikael Persbrant.

Förändringen av politiken i riktning mot ökat deltagande pågår inte bara i Sverige utan även i t ex USA, berättade Eva Franchell. Hon hade en bror i Detroit, där nu medborgarna samlats till en mycket framgångsrik "urban farming" i en stor byggnadsgrop mitt i stan. Hon trodde inte alls på att "de individualistiska 90-talisterna" var förlorade och fick instämmande av just en sådan i publiken, Felix Antman, som betonade betydelsen av att införlivas i ett politiskt samtal och hur mycket glädje de flesta fann i det – bara de fick möjlighet. En 68:are ur publiken framhöll att felet på den tiden var att man inte hade någon framtidsvision – men det har den nya rödgröna rörelsen. Vad som behövs nu är ett sammanhållet politiskt program, sade han.

Kertin Vinterhed